

Anförande vid KF den 29 april 2019 av Jan-Olov Sjölund, Kommunrevisor

- Ordförande
- KF ledamöter
- Kommuninnevånare

Jag vill inleda med att gratulera de tjänstemän som på ett förtjänstfullt sätt intensivt arbetat det sista kvartalet 2018 med genomlysning och rättningar av de brister i exploateringsredovisningen som av revisionen påtalats under ett antal år.

Jag konstaterar att:

- Jag som revisor dock inte granskar tjänstemännen utan det ansvariga politiska organet är kommunstyrelsen.
- För de projekt som återstod att genomlysas vid ingången av 2018 har historiska skäl inte funnits som orsak till att arbetet dragit ut på tiden även under det året.
- Jag som revisor har inte funnit någon dokumentation över att kommunstyrelsen aktivt arbetat för att genomlysningar och rättningar skulle fortsätta och avslutas under 2018. Enligt mitt förmenande har kommunstyrelsen varken prioriterat eller styrt arbetet.
- Kommunallagen ger ingen anvisning om när och på vilka grunder anmärkning kan framställas eller när revisorerna inte ska tillstyrka ansvarsfrihet.
- Revisorerna måste göra en egen bedömning.
- Framställd anmärkning och uttalande om avstyrkt ansvarsfrihet ska vila på fakta relaterat till revisionsuppdraget och grunda sig på resultatet av granskningen.

Den grund som jag som revisor refererar till i mitt uttalande är:

”Bristande styrning, ledning, uppföljning och kontroll”

Här följer ett axplock av de fakta jag grundar mig på och har tagit del av:

Det finns en historik:

I både 2015, -16 och -17 års revisionsberättelser tar vi som revisorer upp exploateringsredovisningen där vi pekar på risker och stora fel

I en granskningsrapport av pwc i november 2015 skriver man bl.a:

- Det saknas fastställda riktlinjer och rutinbeskrivningar
- Projekten präglas av ett stort personberoende
- Dokumentationen av projekten är undermålig.
- Brister har noterats i styrning och uppföljning av projekten

Ur några intervjuer i UNT i maj 2017 kan man läsa följande

Dels intervju med en tjänsteman inom Markexploatering – jag citerar

”Jag tror det beror på okunskap och svag styrning. Projekten har varit dåligt definierade med otydliga avtal. Flera har varit väldigt stora och yviga, som utbyggnaden av stadsdelen Stenhagen, och pågått under så lång tid som 12-15 år. Till slut har man inte riktigt vetat var projekten börjat och slutat, man har tappat greppet”.

Dels med olika politiker

En politiker uttryckte bl.a på frågan:

”När fick du reda på att det fungerade så här?”

”Då, 2015. Jag kände inte till det innan. Men vi tar itu med det nu”

En annan politiker säger bl.a:

”problemet med oavslutade exploateringsprojekt har varit känt länge, men inte att omfattningen varit så stor”

Vad har jag då i huvudsak observerat under 2018/19

I granskning av delårsrapport per 2018-08-31 av KPMG står det bl.a:

Vi har genom stickprovsurval granskat några transaktioner i de pågående projekten Östra Salabacke och Ulleråker. Dessa stickprov har visat felaktigheter. Vi har förståelse för att utredningen av poster långt tillbaka i tiden varit svår och tidskrävande men vi kan inte acceptera att nu pågående projekt fortfarande inte redovisas korrekt. Det är inte acceptabelt att felaktigheter fortfarande kvarstår i exploateringsredovisningen, även i stora pågående och relativt nya projekt. Kommunen bryter mot den kommunala redovisningslagen. Vidare kommer de rättelser som sker i det fortsatta utredningsarbetet påverka soliditeten. Det finansiella målet rörande soliditet är svårt att styra mot när den korrekta soliditeten idag inte är känd.

I möte med exploateringsledningen i nov 2018 – citat ur mina minnesanteckningar

- Flera decennier med stora, otydligt definierade och tidsmässigt utdragna exploateringsprojekt.

- Organisationen förstod ”hur göra” men förstod inte ”varför göra”

- Politiken inte varit tillräckligt informerad!

I Möte med KS presidium mars 2019 – citat ur mina minnesanteckningar från några av de frågor vi skickat in i förväg inför mötet

Fråga: I inget av KS:s protokoll från 2018 finns det spårbarhet av diskussion om hur exploateringsredovisningen är organiserad och om styrningen från KS:s sida är tillräcklig. Hur har KS under 2018 upprätthållit en tillräcklig styrning och ledning av exploateringsverksamheten och vilken typ av konkreta internkontrollåtgärder har genomförts?

Svar: Diskussioner har förekommit men ingen strukturerad respektive spårbar rapportering. Dock dragit lärdom för framtiden

Fråga: I maj 2018 hölls ett möte mellan ledning inom ekonomi och SBF och en checklista upprättades. Först efter att KPMG granskat delårsrapporten i september-oktober kom arbetet så igång i november. Beskriv hur och vad KS blivit informerade i perioden maj-september av tjänstemännen och beskriv vilka åtgärder som KS vidtagit för att arbetet skulle komma igång?

Svar: Ej informerade överhuvud taget. Förvaltningen var under den perioden upptagen med att förändra och förstärka organisationen

Fråga: Beskriv hur KS varit med att påverka utformningen och beslutet om det stödsystem som ska implementeras under 2019?

Svar: KS har ej deltagit, bedömts att detta är en verkställighetsfråga för förvaltningen, ej upphandlat ännu. Bedöms implementerat till årsskiftet 2019/2020

Fråga: Kommentarer till KPMG:s utkast till granskningsrapport "Granskning av exploateringsredovisningen"?

Svar: Jag har antecknat att KSO delar det som framkommit i rapporten

Ur denna granskningsrapport av KPMG april 2019

kan bl.a utläsas:

- Den avgående kommunstyrelsen har därmed inte agerat tillräckligt under 2018 för att genomlysna och rätta redovisningen i projekten. Det arbetet har varit en förutsättning inte bara för en korrekt redovisning utan även av en ändamålsenlig och effektiv framtida styrning, ledning, kontroll och uppföljning av exploateringsverksamheten och enskilda projekt.
- Kommunstyrelsen har inte heller agerat tillräckligt för att se till att exploateringen har det systemstöd som krävs för styrning, ledning, kontroll och uppföljning.

Efter att ha granskat de underlag som jag redogjort för ovan har jag kommit fram till följande slutsatser i mitt uppdrag som kommunrevisor i Uppsala Kommun:

- Kommunstyrelsen har uppenbart brustit i sin uppgift att styra, leda, följa upp och kontrollera mark- och exploateringsverksamheten
- Kommunstyrelsen saknar tillfredsställande system för styrning, ledning, uppföljning och kontroll av densamma
- Kommunstyrelsen har inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att komma tillrätta med bristerna i mark- och exploateringsverksamheten.
- Kommunstyrelsen har brustit i att redovisa situationen i densamma till fullmäktige
- Kommunstyrelsen har varit passiv med avseende på intern kontroll med avseende på mark- och exploateringsverksamheten

Att jag, till skillnad från mina revisorskollegor, inte landar i anmärkning för den gamla kommunstyrelsen som helhet beror främst på att jag inte ser det rättningsarbete som bedrivits sedan senhösten 2018 skett på något sätt genom kommunstyrelsens initiativ. Då min uppgift som revisor inte är att bedöma tjänstemännen får därför det rättningsarbete som gjorts under senhösten 2018 inget genomslag i min revisorsbedömning.

Mitt huvudsakliga skäl för att inte ge den nya kommunstyrelsen ansvarsfrihet för exploateringsverksamheten är främst motiverat av att de inte redan tidigt i november 2018 direkt efter sitt tillträde tog det beslut om nya handlingsplaner för exploateringsverksamheten, ett beslut som nu istället fick vänta ända fram till den 10 april 2019.

Avslutningsvis:

Finner jag det lite märkligt att det uttrycktes missnöje med kommunrevisionen när revisionen i höstas arbetade som mest intensivt med att försöka få tjänstemännen och politikerna förstå att det brådskade med att starta genomlysningen och rättningen.

Jag finner det också märkligt att det vid ungefär samma tidpunkt började ställas frågor kring vårt biträdes fakturors korrekthet. Jag vill bara tillägga att vårt biträde KPMG håller högsta professionella klass.

Jag som enskild revisor gör bara det jobb som jag fått i uppdrag att utföra så att i förlängningen Uppsala kommuns innevånare ska kunna känna sig trygga.

Tack